

FAN EIGEN HIEM

De winterseizoenactiviteiten van de vereniging zitten er bijna op. Dat betekent dat eigenlijk dat dit ook de laatste uitgave van Ald Barradiel is voor de zomer. Maar dit jaar laten wij nog een zomernummer uitkomen dat u eind mei ontvangt.

BESTUURLIJK

Freed 15 jannewaris 2009 wiene der yn De Boppeslach yn Minnertsgea sa rûchwei 95 leden en oare belangstellenden op it ferhaal ôkommen fan Jan Jongsma. In tige slagge jûn oer de emigraasje nei Noard-Amearika fan âld Barradielsters. Fanôf 1850-1940 binne der rom 1800 ferhúze. Mar al yn de 16de en 17de ieuw wienen der al Friezen dy't dy kant opgongen. Sa as Pieter Stuyvesant en oaren dy't de Hudson rivier opgongen. Je kinne de emigranten yn twa ploegen ferdiele; de iene groep hiene jild en woene op 'e nij begjinne yn it lân fan dreamen en winsken. De oare groep emigrearre fanút bittere earmoed en geloofsleer. Ds. Marten Annes Ypma gong yn 1847 út Minnertsgea mei syn húshâlding en sa'n 80 folgelingen nei Noard-Amearika. Hy wie oergien fan de Hervormde 'Staats' tsjerke nei de Chr. Gereformeerde Gemeente en wiene hjir doe eins net mear wolkom en sy fielden harren dan ek ferfolge. Nei in drege reis binne hja úteinlik yn 'e staat Michigan telaone kommen en hawwe dêr de nederzetting Vriesland stifte mei as ûnderkommen blokhutten fan beamstammen. Jongsma hat der al 34 keer west as reislieder fan de stifting 'In de voetsporen'. By syn leste reis, ferline jier, wiene ek fjouwer fan ;us leden mei, nl. de famylje Plat en Reitsma. Ek hie sprekker noch in oanfoling op it reisferhaal yn it desimbernûmmer fan Ald Barradiel. Doe't hja skipbreuk krigen by de Bahama-eilannen; de bemanning gong doe yn' e sloep en de kaptein naam in jonge frou fan ien fan de emigranten en woe doe ûntnaaie. De man fan de jonge frou sprong se doe efternei en klampte him oan de râne fan de sloep, mar mei in byle waarden him trije fingers ôfslein.

Ek fertelde Jongsma dat hja dan op harren reizen nei de âld begraafplakken ta gongen en de grêfstienen noch te besjen. Ek bygelyks de grêfsark fan Oekpe Bonnema. It wie in tige slagge jûn dy't ek noch in pear nije leden opsmiet.

Sa is der alwer in winterskoft om en wurd it wer tiid foar ús jiergearkomste op freed 9 april oanstende yn de Yeb Hettinga-skoalle.

Alfêst oant sjen.

Klaas Evert Andringa (foarsitter)

LEDENNIEUWS

Nieuwe aanmelding:

W. Tulner, Heardawei 26, 8854 AB Oosterbierum

T. Egten, Praam 376, 1186 TT Amstelveen

Th. Ruim, Kruizemunt 104, 7322 MA Apeldoorn

ADRESWIJZIGING:

De heer P. de Valk, Stasjonswei 6-8, 8851 EX Tzummarum

BOEK OOSTERBIERUM

De verhalen over de middenstand van Oosterbierum komen op gang. Van een aantal winkels en bedrijven is al een verhaal geschreven, maar er duiken voortdurend nieuwe gegevens op en er worden ook foto's aangeleverd. Het manuscript van het boek begint al aardig vorm te krijgen, maar . . . . .wij zijn er lang nog niet.

Van de heer Theun Ruim uit Apeldoorn ontvingen bij bovenstaande foto. Zijn vader Age Ruim had vroeger een timmerwinkel aan de Buorren. De heer Ruim heeft de bedrijfsgeschiedenis van vader op papier gezet voor het boek. Op de foto vlnr: A. Wijnia, Nies Ruim, J. Uithof, Tj. Ruim, ??, Sije van der Meer, Joh. Ruim, A. Ruim, Melle Veenstra. De foto dateert van 1936. Zo als u ziet ontbreekt er een naam. Wie herkend de persoon in kwestie?

Graag uw reactie richten aan Gerrit Bouma, 0519-241409 of email gghbouma@hetnet.nl

GESCHIEDENIS VAN BEGRAVEN

Begraven was eeuwenlang de enige vorm van dodenbezorging in Nederland. Hoewel crematie in de laatste veertig jaar een flink aandeel gewonnen heeft, lijkt de groei er uit. De lichte voorkeur voor begraven blijft bestaan en wordt volgens sommigen zelfs sterker, omdat een begrafenis zich meer leent voor de een of andere vorm van rituele invulling.

Lange tijd werd men rond, maar vooral in de kerk begraven. Als het kon, zo dicht mogelijk bij het altaar waarvan de heiligheid af zou stralen op de overledenen. Rond het altaar lagen vanzelfsprekend ook de duurste plaatsen. Hoe verder van het altaar verwijderd, hoe lager de tarieven werden. Zelfmoordenaars en ongedoopte kinderen werden helemaal op afstand gehouden, zij mochten niet in gewijde grond liggen. Door de bevolkingsgroei werd al in de zeventiende eeuw het ruimtegebrek nijpend. Begraven werd er tot dan toe in en rond de kerk, midden in de stad of het dorp. Het begraven in de kerk gebeurde niet altijd even zorgvuldig. Geruimd werd er niet, dus de kerken raakten overvol. Door het herhaald oplichten van de stenen, verzakte de vloer en sloten niet alle grafstenen even goed aan. Het gevolg was dat - afhankelijk van het weer - in de kerken soms een doordringende stank hing. Toen er tegen het einde van de achttiende eeuw meer inzicht kwam in het belang van hygiëne en het gevaar van besmetting gingen onder verlichte geesten steeds meer stemmen op het begraven in de kerk te verbieden en de begraafplaatsen naar een plaats buiten de stad te verplaatsen. Het idealisme spreekt uit de benaming van bijvoorbeeld het begraafplaatsje Ter Navolging (Scheveningen) dat in 1779 in gebruik werd genomen. Zelfs na de dood lieten sommige propagandisten zich niet onbetuigd, zoals blijkt uit een grafschrift: `Gij die dit leest op deze zerk/ gaat in uw leven veel te kerk/ maar als gij dood zijt, blijf er uit/ gelijk hij, dien dit graf besluit`.

In Frankrijk was men op dit gebied al wat verder. Napoleon verbood de kerkbegravenissen in 1804. Na de inval van de Fransen werd ook in Nederland het begraven in de kerk officieel verboden. Maar het oude gebruik bleek zo sterk geworteld in de Nederlandse uitvaartcultuur dat het besluit na het vertrek van de

Fransen in 1813 direct weer ongedaan gemaakt werd. Pas in 1829 vaardigde koning Willem I opnieuw een verbod uit. Nieuwe begraafplaatsen moesten voortaan buiten de bebouwde kom worden aangelegd. Maar er werden nog lange tijd ontheffingen verleend. Tot na het midden van de negentiende eeuw werd er in Amsterdam nog in kerken begraven. Door de groei van de steden werden veel begraafplaatsen overigens al snel weer door de bebouwing ingehaald en omsloten.

Zeker in de steden zijn begraafplaatsen daarmee groene oases geworden. Wie wel eens een begraafplaats bezoekt, merkt direct de andere sfeer die er heerst. Ook al raast even verder het verkeer voorbij, de indruk van serene rust overheerst. Misschien is het de nabijheid van de doden, of anders de afwezigheid van levende mensen, want veel bezoekers zijn er niet. Het bezwaar dat sommigen tegen begraven hebben - het zou zo`n groot beslag op de beperkte ruimte leggen - houdt geen rekening met wat een begraafplaats kan zijn. Begraafplaatsen hebben een bredere functie dan alleen een dodenakker. Veel begraafplaatsen zijn tegelijk parken met een grote natuurwaarde. Zeker nu ook de regels voor de beplanting versoepeld worden, neemt de diversiteit in flora toe. Maar op zichzelf valt het ruimtebeslag wel mee. Er worden jaarlijks ruim 72.000 mensen begraven. Als zij allemaal een eigen graf zouden krijgen van gemiddeld een bij twee meter, nemen zij een oppervlakte in beslag van 144.000 vierkante meter, oftewel 0,144 vierkante kilometer. Dat is een terrein van nog geen 380 bij 380 meter. Dus zo veel terreinwinst boeken de doden ook weer niet. En in werkelijkheid wordt niet elk graf op een maagdelijke plek aangelegd. Doorlopend worden oude graven geruimd. Soms gebeurt het per vak tegelijk, snel en efficiënt, in andere gevallen gaat het per individueel graf. In een grote trommelzeef worden aarde en stoffelijke resten gescheiden. Die resten worden op een aparte, vaak afgesloten plaats in de knekelput begraven, of dieper in hetzelfde graf herbegraven, waarna het graf opnieuw gebruikt wordt. Met een tekort aan capaciteit zullen begraafplaatsen daarom voorlopig nog niet te kampen krijgen. Wellicht dat na 2010, als we te maken krijgen met een sterfexplosie, de problemen groter worden, tenzij we tegen die tijd

massaal de voorkeur aan crematie geven.

(bron: Jasper Enklaar, Onder de groene zoden. De persoonlijke Uitvaart (Alpha 1995)

JEUGDHERINNERING JELLE CRAMER (1910-1983)

Veel kostbare speeluren heb ik als schoolknaap moeten opofferen om tussen de middag ('t was natuurlijk kinderwerk) de emmers van de waterhalers vol te pompen. De landbouwschafftijd was van 12 tot 2 uur. Dan werd men in de gelegenheid gesteld om water te halen. Meestal kwam men met twee emmers aan een juk maar van buiten het dorp ook wel met melkbussen. De wagen en bussen werden geleend van een boer. Het was een grote regenwaterbak van 9000 liter. Toch gebeurde het wel dat ook deze met droge zomers droog was. Soms haalde men dan water uit een dobbe, waarvan er nu nog twee over zijn van de tien tot vijftien, die er geweest zijn. Eén is er nog op 't eind van de spoorreed in het weiland van T. Douma. Ook is er nog één bij de Gebr. Jansen. Sinds dat het lokaalspoor Leeuwarden - Harlingen in 1903 was aangelegd gaf de watervoorziening minder problemen. Het water werd dan per spoorwagon aangevoerd op order van B. en W. en gedistribueerd door Cees Statema, de wegwerker in dienst bij de gemeente Barradeel. Sommige ouderen weten zich ook nog te herinneren dat het water wel per schip werd aangevoerd, in open vaten gehaald van Franeker.

Cees Statema voor zijn woning

Colofon

Ledenadministratie : Gerrit Bouma (secretaris)
Correspondentieadres: Reiddomp 17, 9101 HJ
DOKKUM
Telefoon : 0519-241409
Email : barradeel@oudbarradeel.nl
Website : www.oudbarradeel.nl
Bankrekening RABO : 32.55.38.271
Kamer van Koophandel: 4000368